

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-517-4-27>

**DEVELOPMENT OF ARCHIVAL COOPERATION
BETWEEN UKRAINE AND POLAND AFTER THE START
OF THE FULL-SCALE INVASION**

**РОЗВИТОК АРХІВНОЇ СПІВПРАЦІ МІЖ УКРАЇНОЮ
ТА ПОЛЬЩЕЮ ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО
ВТОРГНЕННЯ**

Yatsyshyn Yu. I.

*4th year student
of the Faculty of History
Taras Shevchenko National University
of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Яцишин Ю. І.

*студентка IV курсу
історичного факультету
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Українсько-польські відносини в архівній сфері завжди мали значний потенціал, адже історія двох народів тісно переплітається, а спільні архівні фонди складають максимум цінної інформації, яка є важливою для науковців обох країн. Історична спадщина, що об'єднує Україну та Польщу, стала основою для розвитку спільних проєктів, які активно почали здійснюватися після розпаду Радянського Союзу та становлення нових незалежних держав. Початок повномасштабного вторгнення відіграв великий вплив на нашої співпраці, яка змінила вектор, адже почала акцентуватися на основній проблемі, що постала перед українськими архівістами – збережені архівних документів. Це можна прослідкувати, проаналізувавши спільні проєкти, конференції, заходи та стажування, які були здійсненні за останні два роки.

Так, зокрема 25 червня 2022 р. було проведено конференцію «Захист і відбудова української культури», присвячену підтримці української культури та митців. На ній обговорювались заходи пов'язані із збереження української культурної спадщини, які були надані міжнародною спільнотою та Польщею зокрема [4]. Ще одним заходом був міжнародний форум «Безпечні врожаї – безпечна спадщина», де Голова Державної архівної служби України, Анатолій Хромов розповів про діяльність архівістів в умовах війни. Окрім того, на третій день цього форуму відбувся семінар «Засади підготовки та проведення евакуації колекцій із закладів культури» [1].

Також ще одним результатом нашої роботи стала розробка проєкту «Мамо, я бачу війну», що був створений у підтримку українських дітей, що змушені проживати своє дитинство ховаючись від ракет у

бомбосховищах. Його метою було створення найбільшого та найціннішого колажу, що складається з дитячих малюнків присвячених війні, які дадуть змогу показати драму війни з дитячої точки зору, прислухатися до їхніх емоцій, усвідомити важливість пережитого та представити створені ними твори ширшій аудиторії як надзвичайно зворушливі свідчення конфлікту [3].

Переглядаючи дитячі малюнки важко назвати їх дитячими, адже велика їх кількість зображає реальні страхи дітей та прохання до інших країн про закриття неба над Україною, задля збереження життя українського народу. Усі ці роботи назавжди залишаться в мережі Інтернет завдяки технології NFT, а також ці малюнки були виставлені на міжнародний благодійний аукціон, кошти з якого були перераховані у фонд гуманітарної допомоги дітям, що постраждали від військової агресії [2].

Окрім онлайн ресурсу, на якому можна переглянути дитячі роботи, ця виставка була представлена у багатьох містах Польщі, зокрема в Перемишлі, Вроцлаві, Щецині, Катовіце, але й навіть на різних куточках планети: США, Румунії, Ісландії, Австралії, Індонезії, Мексиці, Південно-Африканській Республіці та в багатьох інших країнах. Проте її особливістю була демонстрація малюнків ще й польських дітей періоду Другої світової війни, які дають можливість побачити, що війна очима дитини завжди виглядає однаково [5].

Також сьогодні важливим є розвиток правових відносин, який здійснюється шляхом підписання угод та меморандумів про співпрацю. Зокрема 18 квітня 2024 року було підписано угоду про співробітництво в рамках проекту «Спільна архівна спадщина» між Україною, Польщею, Естонією, Литвою та Латвією. Основною метою якої є розвиток науково-культурних відносин та збереження архівної спадщини для майбутніх поколінь. Реалізація цієї угоди буде здійснюватися шляхом обміну знаннями та досвідом у питаннях щодо захисту архівних документів, підготовці спільних конференцій та виставок, виданні спільних збірників з питань розвитку взаємовідносин між країнами, а також створенні копій архівних матеріалів на безоплатній основі, що надасть можливість країнам-учасникам отримати доступ до матеріалів, що відображають нашу спільну історію [8].

І останнім аспектом нашої співпраці є обмін досвідом та стажування архівістів. Так, зокрема за період 2023 року українські архівісти декілька разів їздили до польських архівів. У серпні 2023 р. працівники з Державного архіву Чернівецької області здійснювали підвищення кваліфікації в Державному архіві в Перемишлі, де ознайомилися з досвідом польських архівістів щодо реставрації та оцифрування архівних матеріалів [6]. А в грудні цього ж року архівісти з Державного

архіву Тернопільської області проходили стажування у Державному архіві м. Катовіце, де ознайомлювались з методами забезпечення збереженості документів та технікою реставрації [7].

Таким чином, у підсумку, варто зазначити, що українсько-польська співпраця у сфері архівної справи є багатогранною та динамічно розвивається. Вона ґрунтується на принципах поваги, рівноправності та взаємовигідності до спільної історичної спадщини. Важливим її аспектом є можливість обмінюватися знаннями та досвідом, а також сприяти зміцненню дружніх стосунків між нашими народами. Адже історична спадщина, що об'єднує Україну та Польщу, стала основою для розвитку спільних проєктів, які сприяють збереженню та популяризації культурної спадщини. Якщо говорити про сьогодні, то початок повномасштабного вторгнення дещо видозмінив нашу роботу, адже перед архівістами постала серйозна проблема – загроза знищення архівних документів. Так, на перший план почали виноситись питання пов'язані із захистом та збереженням архівної спадщини, які сьогодні можна прослідкувати у тематиці проведених конференцій та міжнародних форумів, а також реалізації нових проєктів та стажувань між країнами.

Література:

1. Międzynarodowe Forum „Bezpieczne zbiory – bezpieczne dziedzictwo. Muzea, biblioteki, archiwa w obliczu zagrożeń”. *Archiwa Państwowe*. URL: <https://archiwa.gov.pl/miedzynarodowe-forum-bezpieczne-zbiory-bezpieczne-dziedzictwo-muzea-biblioteki-archiwa-w-obliczu-zagrozen/> (дата звернення: 15.12.2024).
2. Mom, I see war. *Mom, I see war*. URL: <https://momiseewar.com/eng/> (дата звернення: 14.12.2024).
3. Polsko-ukraiński projekt archiwalny „Mamo, ja nie chcę wojny!!!”. *Archiwa Państwowe*. URL: <https://archiwa.gov.pl/polsko-ukrainski-projekt-archiwalny-mamo-ja-nie-chce-wojny/> (дата звернення: 14.12.2024).
4. Wschód Kultury – konferencja „Ochrona i odbudowa ukraińskiej kultury”. *Archiwa Państwowe*. URL: <https://archiwa.gov.pl/wschod-kultury-konferencja-ochrona-i-odbudowa-ukrainskiej-kultury/> (дата звернення: 15.12.2024).
5. Wystawa „Mamo, ja nie chcę wojny!” prezentowana na świecie! *Archiwa Państwowe*. URL: <https://archiwa.gov.pl/wystawa-mamo-ja-nie-chce-wojny-prezentowana-na-swiecie/> (дата звернення: 14.12.2024).
6. Стажування українських архівістів в Польщі. *Державна архівна служба України*. URL: <http://surl.li/kzmxj> (дата звернення: 15.12.2024).

7. Триває стажування українських архівістів у Польщі. *Державна архівна служба України* URL: <http://surl.li/snxxtf> (дата звернення: 15.12.2024).

8. Угода про співробітництво в рамках проекту «Спільна архівна спадщина»: Угода України від 18 квітня 2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/001_001-24#Text (дата звернення: 15.12.2024).